

ולפי דברינו – הרי זה פשוט. אצל חז"ל הקדושים היה הכל בתכלית הטהרה והקדושה, היו מריבים והיו אומרים דברי נזיפה זה לזה, אבל היה כל זאת בלי שום תערובת של 'קפאין', ה'טריפות' של דברים אלו אינו רק (=אלא) ה'קפאין', אבל כשהוא בתכלית הזיכוך והטהרה, אדרבה, 'אורייתא הוא דקא מרתחא ליה' (פירוש, הנזיפה והריתחא כשלעצמם יש להם מקום וקיימים הם גם אצל גדולים, ושליחתם אינה אלא כשהלב אינו טהור ורך, שאז יש בהם תערובת טומאה וארס. וזו כוונתו במשל ה'קפאין'. ראה שם בכל המאמר).

אמרו רז"ל (קדושין ל:): 'את והב בסופה' – מתחילה נעשו אויבים זה את זה ואינם זרים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה. והנה כשאמרו חז"ל שהם נעשים אויבים, הרי הם שונאים ממש בלי שום מליצות, ואיך זה נעשים לבסוף אוהבים – איך זה אפשר? אבל זהו סודו של דבר; כשהשנאה היא בלי 'קפאין', אין זה סתירה כלל להאהבה שאחר כך. בלי 'קפאין' אפשר להעשות שונאים ומיד אח"כ אוהבים...'.
עוד על הביטוי 'תרדא' – ע' בספר בן יהוידע ב"מ כ.

דף כו

'חתך ואחר כך קיבל – כשרה, קיבל ואח"כ חתך – פסולה... משום שמנונית... פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה – כשרה' – קשה, מה יועיל שיחתוך את הרגל שיצאה, והלא כבר נפסל החלק היוצא, והדם שיצא כבר נתערב ככולה עוד לפני שחתך. והרי ממה שאמרו 'פרכסה ויצתה...'. מבואר שהבהמה נפסלת ביוצא גם קודם הקבלה?

ונראה ששני דינים יש בפסול 'יוצא'; האחד משום 'ובשר בשדה טריפה' – כל שיצא מחוץ למחיצתו נפסל, והדין הזה כולל כל בשר שיצא מחוץ למחיצתו ואף בשר חולין (ע' חולין סה. ועוד). ודין נוסף נלמד (להלן קא.) מ'ב'קדש פנימה' – ונראה שדין זה אמור רק לאחר שנעשית עבודה בקרבן, אבל השחיטה אינה עבודה (כדלעיל יד:) ולכך קודם קבלה אין שייך פסול זה.

ונראה נפקא מינה בין שני הדינים, לענין מה שלמדו (צו:): מיקדש – כל שפסולו בקודש הרי הוא מקדש אחרים להיות כמוהו, לפסולו. וזה אין שייך אלא בדבר שפסולו בקודש, אבל לענין פסול 'ובשר בשדה טריפה' האמור גם בחולין – אינו מקדש את האחר להיות כמוהו.

והנה מה שאמרו שאם קיבל ואח"כ חתך פסול משום השמנונית שנפסלה ונתערבה בדם היוצא – צריך עיון מדוע יפסל כל הדם משום תערובת השמנונית. ובתוס' כתבו משום גזירה שבמקדש שדם פסול אינו בטל ברוב. ולכאורה מצד הסברה נראה שאין שייך לגזור באופן זה. אלא נראה שהאיסור נובע מן הדין הנזכר, שכל שהוא פסול – פוסל האחר. וזה הרי לא שייך לפני קבלה כאמור. הלכך חתך ואח"כ קיבל – כשרה.

ואולם קבל ואחר כך חתך – פסולה, שהרי מאותה שעה חל דין פסול 'יוצא' של קדשים, והרי החלק היוצא אסר את הכל. ונראה שגם אם לא קיבל את כל הדם – נפסלה, כי מיד שהחל לקבל יש כאן כבר עבודה בכל הפר, ומיד עם תחילת הקבלה נפסלה ב'יוצא' ושוב נפסל הכל מדין 'יקדש להיות כמוהו' (וכר יצחק מו,א).

גם ב'בבא תרומה' הרבה לתמוה על דברי התוס' שאינו בטל ברוב משום גזירה. ונשאר ב'צע"ג'.
עוד על דברי התוס' שרק משום גזירה אינו בטל – יש מי שכתב שלפי שיטת המרדכי (בחולין פרק 'הזרוע'), שאין דין ביטול

ברוב אלא כשהאיסור וההתר היו מתחילה ניכרים ואח"כ נתערבו, אבל כשבאו לעולם מתחילה כשהם מעורבים – אין דין ביטול כלל, לפי שיטה זו אפשר שאין הדם מתבטל מעיקר הדין (הגרי"א בשו"ת עין יצחק כו, ח ובבאר יצחק יו"ד לא, ג). ואולם יש מי שכתב שגם כאן הלא מתחילה הרגל שיצאה היתה מבוררת וניכרת לעצמה, ושאר הבהמה לעצמה, ורק אח"כ נתערב דם הרגל בכולה (ע' שערי ישר ג, כב).

עוד בהבחנות שונות בפסול 'וצא' – ע' חדושי מרן רי"ז הלוי ריש הל' פסולי המוקדשין; קהלות יעקב זבחים כ; אבי עזרי פסח"מ תנינא א, לג; בית ישי קטז, ב. וע"ש בבאור סוגיין; מתן קדש (לר"נ מלינובסקי) כאן.

'אמר רב חסדא אמר אבימי: חותך באבר עד שמגיע לעצם' – ולפי זה אפשר לפרש כבתחילה, חתך (עד העצם) ואחר כך שחט – כשרה.

ואולם דעת הרמב"ם (פסולי המוקדשין א, יד) שאם רגליה בחוץ בשעת השחיטה – פסול משום והביאם לה' – כולה משמע [כמו שאמרו בסמוך. ודעת רש"י ותוס' שאין דין זה אלא לכתחילה]. ולשיטתו מובן שהוצרכו להישאר באוקימתא האחרונה 'חתך ואחר כך קיבל' ומדובר שהרגל יצאה אחר השחיטה, שאז צריך לחתוך הבשר עד העצם ורק אחר כך לקבל הדם [וכמו שכתב הרמב"ם שם בהט"ו] [עפ"י פנים מאירות; שפת אמת, ועוד].

'תלה ושחט מהו' – הפוסקים דנו אודות שחיטת בהמה כשהיא תלויה בראשה, וכתבו לפסול השחיטה משום חשש עיקור, שכיון שמתחיל לחתוך, יש לחוש לקריעת שאר הסימנים מאליהם, מחמת כובד הבהמה התלויה. ומכאן אין כל הוכחה להכשיר שחיטה כזו, שיש לומר שתלאה ברגליה ולא בראשה, או כשהיא מונחת כולה על דבר אחר התלוי באויר, וכדומה (עפ"י הר צבי).

על מום בקילוף העור – ע' תוס' חולין כח: וברש"י וחזו"א (וע' במצוין בשלמי שמעון שם).

'נתלה וקיבל... אין דרך שירות בכך' – בשפת אמת הקשה, מה צריך לסברא זו, הלא אין כאן עמידה (וע"ע אבני נזר יו"ד רסו, יג)?

ולכאורה היה נראה שכיון שהוא זקוף הרי כאן עמידה, אלא שעומד באויר. ואע"פ שאין סמיכתו ברגלים על הקרקע, אפשר שמכל מקום יש כאן עמידה, וגרע מסמיכה שעיקר כובדו נשען על צידו ולא למטה.

ואולם נראה שאף לפי סברה זו שכל שהוא זקוף יש כאן עמידה הגם שאין תמיכתו על הרגל – מי שעומד על רגליו ושוחה ומתכופף, נחשבת זו עמידה אע"פ שאינו זקוף, שהרי עיקר סמיכתו על רגליו, ושמה אף אם רגליו מכופפות, והרי נראה שכל מקבל דם מצואר הבהמה במקדש היה בשחיה, שהרי הקרבן מוטל על הרצפה (ועתוס' נה: ד"ה גובהה; אג"מ יו"ד ח"ב א).

והנה מבואר בתוס' (יט. ד"ה מיושב) שעבודה בהשתחוואה פסולה מפני שאיננה 'עמידה' [הגם שאיננה 'ישיבה' לענין הא דאין ישיבה בעזרה, ע"ש]. ונראה לכאורה שאין כוונתם לעמידה על הרגלים בכפיפת קומה, שזו 'קידה' היא ולא 'השתחויה' (ע' שבועות טז: ובתוס' הרא"ש הוריות ד סע"א), ושפיר נחשבת 'עבודה' כשם שהיה בכיור שמניח ידיו על רגליו ומקדש והרי כשעושה כן ודאי כופף קומתו [ובספר שער המלך (בית הבחירה ז, ו) נקט שגורת הכתוב מיוחדת היא בקידוש ידים ורגלים. ועפ"י הקשה על התוס' קושיא ונשאר בצ"ע], אלא הכוונה בהשתחויה על הארץ ממש או בכריעה על הברכים. וצריך בירור בכל זה.

עוד העירו האחרונים שמשמע שלולא הטעם 'אין דרך שירות' לא היה לחוש משום חציצה שבין רגליו לרצפה, כבעומד על גבי כלים, הגם שהאזיר מפסיק – ע' חזון איש קמא ל, ב; אבני נזר יו"ד רסו, יב ואילך; או"ח תלג, ה בהגה"ה; בית ישי קיז.

'לאו אמרת והביאם לה' – עד שתבוא כולה לפנים, הכי נמי בבאם אל אהל מועד – עד שיבא כולו לאהל מועד' – ואין אומרים כאן 'רובו ככולו' כבכל מקום – שאין לומר רובו ככולו אלא בהתייחס למעשה מסוים, שכשנעשה ברובו של דבר כאילו נעשה בכולו, אבל כאן גדר הדין אינו מעשה הכניסה אלא למדו מן הכתובים על מצבו של העובד ושל הבהמה, שצריכים שיהיו בפנים, הלכך צריך שיהא שם כולו ('חדושי הגר"ו על הש"ס'. ויסוד הדברים מופיעים בחדושי הגר"ח ביאת מקדש ג, כא ד"ה והנה עיקר).

א. כדברים האלו כתב בספר אבי עזרי (טומאת צרעת [רביעאה] טז, ה). והעיר שם מדין העובד בקדשי-קדשים שרובו בצפון ומיעוטו בדרום, שמועיל. וכתב שאכן גדר הדין שם שהקבלה צריכה להיות בצפון, וכשהמקבל עומד בדרום והושיט ידו לצפון וקיבל, נחשב שקיבל בדרום, אבל כשרובו בצפון נחשב שהקבלה היתה בצפון, הגם שלא נחשב שהמקבל עומד בצפון, שהרי אין דין 'רובו ככולו' בהתייחסות למצב קיים אלא כלפי מעשה, כאמור.

ב. נראה לכאורה שיש גם הלכה של 'רובו ככולו' כשאנו דנים על מציאות ללא מעשה, כגון הדם שרובו משולש, וכמו כלי שרובו ממתכת ומיעוטו מחומר אחר, או בגד שרובו מצמר רחלים, וכיו"ב – אלא ששם הנידון על שם תואר של הדבר, והשם הכללי נקבע על פי רובו. לא כן כשאנו דנים על מקומו של האדם וכדו', ולא על תואר ושם כללי, בזה אין דין 'רובו ככולו' אלא בהתייחסות למעשה הביאה ולא על מצב הימצאותו בפנים.

(ע"ב) 'אמר שמואל: פסול – בשר, אבל בעלים נתכפרו' – התוס' נסתפקו לומר שדברי שמואל מתייחסים רק על שינוי למעלה ולמטה, אבל הניתנים בחוץ שנתנן בפנים או להפך – שמא לא כיפר כלל, וכן נתן על גבי הכבש.

אולם מדברי הרמב"ם משמע (פסולי המוקדשין ב, י) שבכל האופנים אם נתן שלא במקומו – כיפר (זבח תודה ועוד).

יש מי שהבין בשיטתו שהוא הדין לדמים הניתנים על הפרוכת ובין הבדים בקדש הקדשים, אם נתנם על המזבח החיצון – כיפר (מקדש דוד לג, א וע"ש כג, ד. וע"ע בפירוש המשנה לרמב"ם). ואולם הרבה מרבותינו האחרונים כתבו שאין הדברים אמורים אלא בדמים שדינם להינתן על המזבח הפנימי שנתנם על המזבח החיצון, או להפך [דכתוב ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר – כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו. כלומר, בדם שדינו להינתן על המזבח כיון שהגיע למזבח, אפילו מזבח אחר – כיפר], אבל דמים הניתנים על הפרוכת ובין הבדים – אם נתנם על המזבח, לא עשה כלום (עפ"י זבח תודה; אור שמח; חדושי הגר"ח הלוי פסוה"מ ב, טז; חזון איש ז, ב. וע' בספר חזון דעה יומא נח:).

זכי תימא להתיר בשר באכילה, מי איכא זריקה דלא מכפרת ושריא בשר באכילה?! – כלומר באופן כזה, שהזריקה הראשונה כיפרה והדם הנוותר נעשה 'שיריים' ואינו ראוי לזריקה נוספת. אבל בעלמא מצינו זריקה שאינה מכפרת מחמת סיבות אחרות, ואעפ"כ מתרת את הבשר באכילה – כגון בזבחים שנזבחו שלא לשמם, או בבאים לאחר מיתת בעליהם, כדלעיל ה-ו (עפ"י אבני נזר חו"מ פו).

וע"ע בענין זריקה אחר זריקה, בספר בית ישי קיד, ג. וע"ע בקרן אורה להלן סג סע"ב לענין הזאת דם העוף שלא במקומה.

'נתנו על הכבש... אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל... הכא במאי עסקינן דיהביה פסול....' – משמע שאין תקנה אלא בקבלה מצואר הבהמה [ואינו נעשה 'דחוי' ע"י הזריקה הראשונה], אבל הדם הנשאר בכוס שממנה זרק – אין לו תקנה בזריקה חוזרת, ואכן כן כתב הרמב"ם (פסוה"מ יד, ב) שדם שזרקן אחד מן הפסולין – הדם הנשאר בכוס יישפך לאמה.

הרי שחלוק דין 'דיחוי' בדם שבצואר הבהמה מדין 'שירי דם'; תורת 'דיחוי' אינה שייכת אלא

כשנתקיים דין זריקה בקרבן, שכיון שכבר נתקיימה בו זריקה, שוב אין צורך בדם שבצואר הבהמה וכתוצאה מכך שאין כל צורך בו, נעשה 'דחוי' ממילא, אבל בזריקת פסולים שאינה כשרה ועדיין יש מקום לזריקה נוספת – אין כאן דחוי. לא כן לענין חלות שם 'שיריים', די במה שהיתה זריקה בדם להחל שם 'שיריים' על הדם הנשאר בכוס, ושוב אינו ראוי לזריקה מחמת שחל עליו שם 'שיריים'. ובזריקת פסול סובר הרמב"ם שאף כי לא נתקיימה זריקה בעצם הקרבן, מ"מ בדם עצמו יש בו דין זריקה, הלכך עושה 'שיריים' (עפ"י הגר"ח הלוי פסוה"מ יד, ב; מעה"ק יט, יג. ועיין שם עוד בבאור החילוק בין הגדרת 'דחוי' ל'שיריים', ובספר בית ישי סו"ס"י קיד. וע"ע מנחת חינוך קלח, ח; אבי עזרי [חמישאה] ריש פסוה"מ). וכן גם מבואר בתוס' להלן (צב. ד"ה ושקבלו) שפסולין שזרקו, הדם שבמזרק נפסל. וזוה מובן בפשטות מה שהקשו בגמרא על שמואל מ'צנתנו על הכבש... אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל. ואי ס"ד שלא במקומו במקומו, ל"ל יחזור הכשר ויקבל' – ולכאורה קשה גם לאידך גיסא; אם לאו במקומו דמי, מדוע צריך לחזור ולקבל, ולא יתן משיירי הדם שבמזרק – אלא משמע שהדם שבמזרק נפסל גם אם היתה זו זריקה פסולה. ואולם יש לדחות דהו"מ ל'ולטעמיך'.

– התוס' תמהו, אם מדובר בפסול, מדוע נקט שלא במקומו הלא הוא הדין כשנתן הפסול במקומו. ואפשר ליישב בפשיטות שנקט כן לרבותא, שאפילו בזה כשאין דם הנפש אינו יכול לקלוט ולאסוף הדם ולחזור ולהוותו במקומו, שכבר קלטו מזבח הגם שזרקו פסול ושלא במקומו (זבח תודה).

דף כז

'כאן שנתן בשתיקה, כאן שנתן באמירה' – פירוש, משנתנו שפוסלת לגמרי מדברת בשזרק שלא במקומו במחשבה לאכול או להקטיר חוץ לזמנו. ולכך פסול ולא כיפר, ומצד שני אין בו כרת לפי שזריקה שאינה מתרת הבשר לאכילה אינה מביאה לידי פיגול.

ויש לתמוה אם כן מה טעם פסול, הלא אמרת שכל זריקה שאינה מתרת הבשר באכילה אינה מביאה לידי פיגול. ורק כשחשב בשחיטה על הזריקה לעשותה שלא בזמנו אמרו לעיל שפסול כדין מחשבת הינוח וכרבי יהודה, אבל כשמחשב בשעת הזריקה–שלא–במקומה מה טעם יש לפסול? (כן תמה הגרעק"א בתשובותיו, בסו"ס"י קצה).

ונראה על פי מה שצדד המשנה–למלך (פסוה"מ יח, ז) זה שאין הזבח נקבע בפיגול עד שעת זריקה, כשקרבנו כל מתיריו בהכשר – זהו רק לענין חיוב כרת, שאינו נעשה 'פיגול' בלא הרצאה, אבל הפסול חל מיד בשעת מחשבתו הפסולה. ועל כן גם כשהיתה הזריקה שלא במקומה, חל פסול–המחשבה. וקושיית הגמרא לעיל 'אי הכי איפסולי נמי לא ליפסול' לא היתה אלא כשחושב בעבודה קודמת לזרוק שלא במקומו, שלא חשב על זריקה ראויה. ותרצו 'מידי דהוה אמחשבת הינוח'. אבל כשחושב בזריקה מחשבת פיגול ממש – ודאי פסל הגם שהזריקה אינה במקומה הראוי, שאין צורך שייקרבנו כל מתיריו בהכשר לענין הפסול גופא אלא לענין חיוב משום 'פיגול' (עפ"י אחיעזר ח"ב ל. וע"ע שם בח"ד צב, א).

א. עוד בענין ספק המשנה למלך הנ"ל – ע' בשו"ת אחיעזר כז; ח"ג סו. ובחזו"א (סוף קדשים, עמ' 354 סק"ד) נקט שהזבח נפסל מיד, וכתב שאין מקום להסתפק בזה. וע"ע בענין זה בשו"ת בית זבול ח"א יז, ה; בית ישי קיד, א. וע"ע במובא ביוסף דעת מעילה ג.

ולמה שצדד המשל"מ צריך לפרש מה שכתב רש"י להלן (מה: ד"ה שכן גז"ל) 'זריקת הדם קובעתו בפסול' – כלומר בפסול פיגול המסוים, אבל פסול בעלמא חל עוד קודם לכן.